

סדנה למורים - ארץ ישראל והמקדש -

מטרות הסדנא:

1. המורה יעשיר את הידע בנושא ארץ ישראל והמקדש.
2. המורה יעמיק את הקשר הרגשי לארץ ולמקדש.

הכנות לסדנא

- הכנת 4 "מתנות" – ראה פתיחה. [כולל נספח 2]
- הכנת הכרטיסיות [נספח 5] – גזורות ומונחות ב-6 ערמות על פי צבען.
- צילום נספח 3 לכל משתתף.
- הקרנת השקף במטול שקפים [נספח 4]
- למעוניינים – צילום נספח 1 – שיר הירח או הקרנתו / הבאת אמצעי השמעה + הקובץ המוזיקלי.

פתיחה –

בשיעור זה נרצה יחד לחזק ולהעמיק את הקשר שלנו לארץ ישראל ולמקדש.
משמיעים את השיר "הירח" בביצוע להקת שבא, מילים – נספח 1

סימולציה [על פי משחק המתנות]

- להכין 4 קופסאות = מתנות.
 - 3 קופסאות מתוכן גדולות, ובהן בלון מנופח, עטופות בצורה מרשימה, אך לא אחידה.
- הקופסה הרביעית, קטנה, בעטיפה פשוטה ובה נספח 2. [מפה + מדרש: מעשה במלך אחד גדול ...]
- למאירת: נספח 2 מפת ארץ ישראל מקופלת + המדרש והכותרת: "לך אתן את ...".

מהלך פעילות הפתיחה:

- המנחה מניח על השולחן את המתנות ומזמין 3 משתתפים.
- כל משתתף בתורו בוחר מתנה.
- כל משתתף מסביר מדוע בחר במתנה שבידו.
- פותחים את העטיפות.
- המשתתף שבחר במתנה הקטנה מראה את הדף המצורף וקורא בפני כולם את המדרש. (אם הקופסה הקטנה לא נבחרה, המנחה עושה זאת)

(למנחה, פתיחה רגשית הכרחית להצלחת הסדנא ולעמידה במטרותיה, יש ליצור את האווירה המתאימה בתחילת הסדנא)

שלב א' – אישי

מבנה הדף יהיה בצורת מגן דוד והכיתוב במרכז – נקודת החיבור שלי לא"י מחלקים לכל משתתף את נספח 3 – מגן דוד.
משלימים באופן אישי, את אחד המשפטים הבאים (מופיעים בנספח 3)

- ארץ ישראל בשבילי היא...
- בית המקדש בשבילי הוא...

שומרים את הדף להמשך...

שלב ב' – קבוצתי

הצוות יעבוד ב 5-4 קבוצות כדלקמן:

חלוקת הכרטיסים בקבוצות:

- על שולחן מרכזי יונחו כרטיסי המקורות [נספח 5] ב-6 ערימות בנות 4-5 כרטיסים כל אחת.
- כל ערימה מסומנת באות מסוימת (א' – ו') ובצבע מסוים. הכרטיסים בכל ערימה ממוספרים במספור פנימי לאותה ערימה.
- נציג מכל קבוצה לוקח מהשולחן המרכזי כרטיס אחד מכל ערימה. הוא חוזר לקבוצתו ובידו 6 כרטיסי מקורות כשכל כרטיס מסומן באות אחרת/ בצבע אחר.
- כעת בכל קבוצה יש כרטיס אחד מכל אות / צבע.

עבודה בקבוצה:

- כל אחד מהחברים בתורו מקריא לקבוצה את תוכן אחד הכרטיסים
- הקבוצה בוחרת אפיון של ארץ ישראל לכרטיס [ניסוח קצר 3-2 מילים] .
- בכל כרטיס ישנה שורת כותרת. בה יכתב האפיון שנבחר.
- כך עושים לכל הכרטיסים שבידי הקבוצה.
- את הכרטיסים המוכנים תולים על הלוח במקום המתאים.

מראה הלוח: נספח 4 שקף מוקרן במטול, עליו צורת מגן דוד, כאשר סביב כל משולש יודבקו המקורות, ובתוך המשולש תירשם הכותרת שנבחרה לקבוצת המקורות. [למנחה הסדנה ניתן לצייר ידנית על הלוח.]

שלב ג' – במליאה

מתחילים לדווח על קבוצת מקורות כאשר כל קבוצה מדווחת על המקור שלה והאפיון שלו בצורה תמציתית.

לאחר שכל הקבוצות דיווחו- עליהן לדון ולהחליט על כותרת משותפת לקבוצת המקורות. כך עוברים על כל קבוצת מקורות [אם הדיון מתארך המנחה יתמקד רק במס' נושאים, מומלץ ג-ו]. הכותרת המוסכמת נרשמת במשולש המתאים במגן דוד וכך המורים נחשפים למקורות השונים.

שלב ד' - אישי

המשתתפים המעוניינים כותבים על הדף במשבצת התחתונה:
התחדש לי....

שלב ה' - סיום במליאה.

המעוניין מספר על דברים שנתחדשו לו במהלך הלימוד.
2-3 מן המורים מספרים על חוויות אישיות שלהם בקשר לארץ ישראל.
משמיעים את השיר "אם אשכחך של שוויקי"

נספח 1 - השיר הירח

נספח 2 - מתנה= מפה

נספח 3 - דף מלווה לסדנה

נספח 4 - כרטיסי מקורות.

הערה למנחה: בטבלה מופיעות הצעות לכותרות. אין לחשוף אותן למורים כדי לאפשר להם לדון ולהציע בעצמם כותרת בקבוצה ובמליאה.

קבוצת מקורות	הצעה לכותרת- לא להציג למורים
1.	חשיבות ישוב הארץ
2.	הארץ והמצוות
3.	ארץ אבותינו
4.	שמות חיבה לארץ
5.	מתאימה לעם שלה
6.	מקור הקדושה

מסע לארץ ישראל

ביצוע: שלמה גרוניך ומקהלת שבא
מילים: חיים אידיסיס
לחן: שלמה גרוניך

הירח משגיח מעל,
על גבי שק האוכל הדל
המדבר מתחתי, אין סופו לפני,
ואמי מבטיחה לאחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת, להרים רגליים
מאמץ אחרון, לפני ירושלים.

אור ירח החזק מעמד,
שק האוכל שלנו אבד
המדבר לא נגמר, יללות של תנים,
ואימי מרגיעה את אחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת, בקרוב נגאל
לא נפסיק ללכת, לארץ ישראל.

ובלילה תקפו שודדים,
בסכין גם בחרב חדה
במדבר דם אימי, הירח עדי,
ואני מבטיחה לאחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת, יתגשם החלום
עוד מעט נגיע, לארץ ישראל.

בירח דמותה של אימי,
מביטה בי, אמא אל תיעלמי
לו היתה לצידי, היא היתה יכולה,
לשכנע אותם שאני יהודי.

עוד מעט, עוד קצת, יתגשם החלום
עוד מעט נגיע, לארץ ישראל.

עוד מעט, עוד קצת, להרים רגליים
מאמץ אחרון, לפני ירושלים.

"לך אתן את הארץ הזאת" בראשית

מעשה במלך אחד גדול ועשיר ונדיב, שעשה סעודה גדולה לכל בני פלטין שלו.

והעמיד לפניו כמה וכמה תבשילים בכלים גדולים ונאים.

והיה שם תבשיל אחד של מנה אחת קטנה והייתה מנה זו טובה מכל המנות הגדולות.

רמז המלך לאוהבו שייקח מנה זו בשבילו. ולא הבין, שכן תמה אותו ידיד:

וכי למה אהיה נוטל מנה זו שהיא קטנה,

וכל בני פלטין של מלך נוטלים כל אחד לעצמו מנות גדולות?

ישב לו אותו ידיד ולא אכל כלום.

מה עשה המלך?

נטל מנה זו של תבשיל והגישה לאוהבו.

"מנה זו" אמר המלך, "טובה היא מכל המנות ומשובחת היא מכל התבשילים"

ובידיו שם אותה מנה בקערת ידידו הטוב.

טעם אותו ידיד מאותו תבשיל והיה בו טעם גן עדן.

כך הקב"ה שבא לחלק את כל הארצות לאומות העולם.

שהייתה כל אומה ואומה באה ונוטלת כפליים ויותר מגודלה של ארץ ישראל.

רמז הקב"ה לישראל שייטלו הם את ארץ ישראל, ולא נרמזו.

מה עשה? נטלה בידו ונתנה להם.

כמו שנאמר: "ואתן לך ארץ חמדה" (ירמיהו ג', י"ט)

מהמקראה: פתחו את השער" ג',

מעובד מילקוט שמעוני לתהילים ל"ב - ©

נספח 3

מבנה הדף יהיה בצורת מגן דוד + סביב תמונות א"י
והכיתוב במרכז – נקודת החיבור שלי לא"י
בצדדים יכתוב כל מורה כותרת למקור
לסמן כל משולש באות קטנה

ארץ ישראל בשבילי היא...

המקדש בשבילי הוא...

התחדש לי ש...

נספח 4 - שקף - מראה הלוח
מראה הלוח יהיה בצורת מגן דוד + סביב תמונות א"י
המשולשים יסומנו באותיות א-ו
בכל משולש תרשם הכותרת המוסכמת למקורות

ארץ ישראל בשבילנו היא...

המקדש בשבילנו הוא...

התחדש לנו ש...

נספח 5

_____ הכותרת:	_____ הכותרת:	_____ הכותרת:	_____ הכותרת:	א.1. הכותרת: _____
---------------	---------------	---------------	---------------	--------------------

א.5. רמב"ן דברים לג/נג, נד, מצוות הישיבה בארץ ישראל הינה מהגדולות המובחרות והחמורות שבתורה. מצוות ירושת הארץ וישיבתה- מצוות עשה מהתורה על כל יחיד לדורות וגם בזמן בגלות. והוא אמרו להם- והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה, והתנחלתם את הארץ.	א.4. רמב"ן (השגות לס' המצוות לרמב"ם סוף מע"ד) ואומר אני כי המצווה שחכמים מפליגין בה והיא- דירת ארץ ישראל. עד שאמרו (תו"כ בה ה/ד. כתובות קי/עג) שכל היוצא ממנה ודר בחו"ל יהא בעינך כעובד ע"ז שנא. כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלוהים אחרים.	א.3. רמב"ן במדבר לג/נג. והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה- על דעתי זו מצוות עשה היא. מצווה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם ולא ימאסו בנחלת ה'.	א.2. דברים א/ח. "ראה נתתי לפניכם את הארץ. בואו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם." דברים א/כא. ראה נתן ה' אלוקיך לפניך את הארץ, עלה רש כאשר דיבר ה' אלוקי אבותיך לך. אל תירא ואל תחת.	א.1. רמב"ן (השגות לס' המצוות לרמב"ם סוף מצוות עשה ה') שנצטווינו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו, לאברהם, ליצחק וליעקב, ולא נעזבנה ביד זולתינו מן האומות או לשממה והוא אמרו להם (במדבר ל"ג) "והורשתים את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתנחלתם את הארץ". .. היא מצוות עשה לדורות, מתחייב כל יחיד ממנו אפילו בזמן הגלות.
--	--	--	---	--

ב.1. הכותרת:	הכותרת:	הכותרת:	הכותרת:	הכותרת:
--------------	---------	---------	---------	---------

ב1. ספרי ראה יב/כט מעשה ברבי יהודה בן בתירה ורבי מתיא בן חרש ו.. שהיו יוצאין חוצה לארץ. הגיעו לפלטיה וזכרו את ארץ ישראל. זקפו את עיניהם וזלגו דמעותיהן וקרעו בגדיהם וקראו המקרא הזה: וירשת וישבת בה ושמרת לעשות. אמרו: ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה.	ב2. האור החיים הקדוש דברים ל/כ ישיבת ארץ ישראל היא מצווה כוללת כל התורה. רמב"ן (דרשה לרה דה וזה ומאמרם) עיקר המצוות ליושבים בארץ ה', ולפיכך אמרו בספר "וירשתה וישבת בה ושמרת לעשות" ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות.	ב3. רש"י דברים יא/יח ואין כל זכויות בקיום מצוות בחו"ל רש"י ברכות יז/א אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצוות, הניחו תפילין, עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם כחדשים כשתחזרו. וכן הוא אומר: הציבי לך ציונים.	ב4. משל למלך שכעס על אשתו וחזרה לבית אביה. אמר לה (המלך): הוי מקושטת בתכשיטייך, כשתחזרי לא יהיו עלייך חדשים. כך אמר להם הקב"ה לישראל: בני, היו מצוינים במצוות, שכשאתם חוזרים לא יהיו עליכם חדשים. ... ירמיהו לא, כ: 'הציבי לך ציונים' - אלו המצוות שישראל מצוינים בהם". (ספרי עקב לז):	מפני מה נתאוה משה רבנו להכנס לא"י? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימים אלא בא"י. (סוטה י"ג א)
ג1. הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____

ג1. ארץ ישראל מוחזקת בידינו מאבותינו. בבא בתרא קי"ט ב' ירמיהו הנביא צווח ואמר "ואתן לך ארץ חמדה" (ירמיהו ג') ארץ שחמדה אבות העולם. תנחומא, ראה	ג2. כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם. בראשית יג/יד ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר- לזרעך נתתי את הארץ הזאת ... בראשית טו/יח ואת בריתי אקים את יצחק. בראשית יז/כא הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך . בראשית כח/יג.	ג3. הרב צבי יהודה הכהן קוק, ארץ הצבי כז עמ' מ"ב. הארץ הזאת לכל מרחבי גבולותיה כי כולה שלנו, ירושת אבותינו, אברהם יצחק ויעקב של כל עם ישראל לדורותיו. נה עמ' ס"ד	ג4. כוזרי ב/כ-כג זריזים היו האבות לדור בה אע"פ שהיתה בידי ע"ז... ונכספו לה והעלו עצמותם אליה כיעקב וכיוסף.. והתחנן משה לראותה ונמנעה ממנו.	ג5. לא ארץ נכריה לקחנו, לא ברכוש נוכרים משלנו, כי אם נחלת אבותינו אשר בידי אויבנו בעת מן העיתים בלא משפט נכבשה. ספר המקבים א/ט"ו

17. הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____
17. אור החיים ויקרא כה/כה והגאולה תהיה בהעיר לבות בני אדם ויאמר להם הטוב לכם כי תשבו חוץ, גולים מעל שולחן אביכם... ועל כך עתידין ליתן את הדין כל אדוני הארץ גדולי ישראל ומהם יבקש ה' עלבון הבית העלוב.	27. רבנו בחיי פר' האזינו. היושב בארץ ישראל יושב בפלטיין (ארמון) של מלך. ונקראת ארץ ה' והארץ הזאת מעלת הצדיקים. בעל ספר הכל בו קכז, הזהיר שיש לעלות לארץ ישראל בכבוד ראש ובקדושה ובטהרה... שאם יחטא יענש יותר מאם יחטא בחו"ל... כי ה' דורש אותה תמיד, ועיני ה' בה והשגחתו תמיד. ואינו דומה מורד במלכות בפלטיין למורד חוץ לפלטיין.	37. השל"ה הקדוש שער האותיות ק- קדושת המקום צריך כל איש ישראל לחבב ארץ ישראל ולבוא אליה מאפסי ארץ בתשוקה גדולה כבן אל חיק אמו. כי תחילת עוונינו שנקבע לנו בכיה לדורות יען מאסנו בה... צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תמיד במצווה התדירה באהבתו אותה.	47. "רחם על ציון כי היא בית חיינו" לא כובשי אדמות נכר אדמות זרים אנחנו הבאים הנה... אלא חוזרים הביתה. הרב צבי יהודה קוק, ארץ הצבי נה. עמ' סד.	57. "ביום ההוא, כרת ה' את-אברם--בְּרִית לֵאמֹר: לְזֶרַעְךָ, נִתְּנִי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת". הנה ה' הבטיח את אברהם במתנת הארץ פעמים רבים ... ולא באר מתנתו . אבל בשלישית בשעת הברית אמר: לזרעך נתתי, לאמר שיכרות לו ברית על המתנה שכבר נתן לו.

• רמב"ן בראשית טו, יח				
--------------------------	--	--	--	--

ה1. הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____	הכותרת: _____
ה1. הראי"ה אורות ישראל א': ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קנין חיצוני לאומה רק בתור אמצעי למטרה... ארץ ישראל היא ... קשורה בקשר חיים עם האומה... המחשבה על... ארץ ישראל שהיא רק ערך חיצוני... אין לה פרי הראוי לקיום...	ה2. הרב קוק עולת ראייה רג "ויעמידה ליעקב לחוק לישראל ברית עולם לאמר לך אתן את ארץ כנען חבל נחלתכם." את קדושתה של ארץ ישראל ... התאים ה' יתברך עם הטבע הרוחני ... של האומה .. ארץ ישראל היא מתאימה לכנסת ישראל ... לדורותיה לעד ולעולמי עולמים	ה3. אמר הקב"ה למשה הן הארץ חביבה עלי שנאמר: "ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד" (דברים י"א) וישראל חביבים עלי שנא. "כי מאהבת ה' אתכם" (שם ז') אני אכניס את ישראל שחביבין עלי לא"י שהיא חביבה עלי. במדבר רבה כ"ג	ה4. הרב צבי יהודה קוק שיחות לפרשת וירא תשכח הארץ ניתנה לכל חלקי האנושות... "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם" (תהילים קטו/טז).. קיים סדר אלוקי סיסטמטי של התאמת חלקי האנושות עם חלקי הגאוגרפיה של כדור הארץ ... יש ארץ מיוחדת שניתנה למין מיוחד של בני אדם.. יש הכרח חיוני ואלוקי שחלק ה' עמו – יהיה נאחז בארץ הזאת.	ה5. תבאמו ותטעמו בהר נחלתך, מכון לשבתך פעלת ה', מקדש ה' כוננו ידיך (שמות ט"ו) ארבעה נקראו נחלה: א"י... התורה... ישראל... בה"מ... אמר הקב"ה יבוא ישראל שנקרא נחלה, לא"י שנקראת נחלה, ויבנו בה"מ שנקרא נחלה, בזכות התורה שנקראת נחלה. מכילתא בשלח.

1. הכותרת:	הכותרת:	הכותרת:	הכותרת:	הכותרת:
1. תביאמו ותטעמו בהר נחלתך, מכון לשבתך פעלת ה'. מקדש ה' כוננו ידך. שמות טו/טז, יז והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ... והלכו עמים רבים ואמרו – לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלוקי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו, כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים. [ישעיהו ב/ב]	2. דווקא ירושלים כוללת כל ארץ ישראל ולא עיר אחרת.. ירושלים כל ארעא דישראל אתכפל תחתיה (= כל ארץ ישראל מקופלת תחתיה) ... עיקר הקדושה והמעלה תלוי דווקא בירושלים.. והיא מקום החיות כולה. .. והכוונה כאן ביחוד ... ברוחניות... אגרות רא"ה א/לד, לה אגרת ל"ט	3. "... ארץ ישראל נתונה באמצע העולם, וירושלים באמצעיתה של ארץ ישראל, ובית המקדש באמצע ירושלים, וההיכל באמצע בית המקדש והארון באמצע ההיכל, ואבן השתיה לפני הארון שממנה נשתת ההיכל." (תנחומא קדושים)	4. בחינת הנחלה של ארץ ישראל... נמשכת ממקור הקודש בירושלים ... וכל זמן שלא הגיעו ישראל לירושלים, לא נתגלתה המדרגה הנפלאה הזאת.. כי לא באתם עד עתה אל המנוחה (משכן שילה) ואל הנחלה (בית המקדש בירושלים) .. הרב חרל"פ מי מרום נימוקי המקראות עמ' רלה.	5. ארץ הקודש אמצעו של עולם, ובאמצעה של ארץ הקודש- ירושלים, ובאמצע ירושלים- בית קודשי הקודשים. זוהר תרומה קנ"ז